Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: Gyorsfénykép három pesti tőzsdekarrierről

Forrás: Uj Nemzedék

Bp (Hely) | 1924. 7. 15. (Idő) | (Köt. v. füz.) | (Olc

Osztályozás

Tárgy 387.6

Hely

Idő "1924"

Személy

Székesfővárosi házinyomda 1923

Gyorsfénykép három pesti tőzsdekarrierről

— Az *Uj Nemzedék* tudósitójától. —

Tendencia és bölcselkedés nélkül akarok iderajzolni nagy vonalakkal három portrét a sok-sok ezer közül, amelyeken keresztül egy egész korszak szédült konjunktúrája, ütőkösszerü karrier-futása, habzsoló élniakarása és végül katasztrófális letörése szinesedik elénk. Nem szeretnék nagyképüen történelmet irni, csak három *ismerős* figurát a gyorsfényképész elé állitani, akiknek utját a nagy happolástól a Markó-utcáig és a menekülésig, szinte napról-napra végigkisértem.

— Tessék barátságos arcot vágni! — mielőtt elcsattintom azt a kis fekete labdát, amellyel megörökitem b. arcképüket.

Neveket sem irok. Bár kettő közülük az ujságokban is szerepelt; az egyikről hasábos cikkek jöttek, a másik csak a rendőri hirek között szerénykedett. De ma már mind a három szomoru, letört ember, aki azt sem tudja, merre menjen, hol tapogasson ebben a nagy, gyilkos szélcsendben, mikor már az emberek szájaszélén is a fekete *bessz* biggyed és mikor már — oh horribile dictum — már *csak munkából lehet ismét megélni*. . . Nem fontos a név. Kár lenne őket megbolygatni — a maguk szempontjából — tragikus letörésükben és olyan sokan vannak, hogy mindegy, melyik Weisurról, melyik Igazgató urról, Kovács doktor urról van szó. Csak árnyalati különbségek vannak ebben a műfajban.

*

Ez az első a legérdekesebb és legmerészebb karrier. Talán tiz éve ismerem: egy házban lakom vele. *D.* ur köpcös, hentessegédi alacsony alakját, mindig elegánsnak hitt szines mellényén feszülő vastag aranyláncát, hepcásan kipedert kis bajuszát az egész utca ismeri. Magam mindaddig kocsisnak hittem ezt a félrebillent kalapu kis pörgettyüt, mig egyszer felvilágositottak, hogy nem is kocsis. *Tőzsdebizományos.*

Azelőtt soha életében nem volt foglalkozása. A feleségének kis boltja van, abból élt a család. D. ur a háboruban *azután manipuláns-őrmester* lett az egyik pesti — kórházban. Azt hiszem ezt az állást és ennek illetményeit — az akkori időkben — nem kell magyarázni. Nagyon nagy fiu volt D. Szállitott, sibolt, kereskedett, protegált — és *keresett*, Sokat. Mindig többet ugy, hogy mikor ismét visszavedlett nagykockás pepita ruhájába — a gomblyukban egy elmaradhatatlan szegfüvel — már mint *„pénzes ember"* szerepelt a környéken.

A „konjungturáig" ismét semmi. A nagy tőzsdei hossz elején azután a legmerészebb ivben felfelé tör D. Szinte egyik napról a másikra kibérel egy hatalmas üzlethelyiséget és a jólismert *Füredy*-faportállal (ez már különben *egyenruha* volt ebben az időben) Budapest egyik legelegánsabb tőzsde- és bankbizományi irodáját nyitja meg. Kontreminál. Mindent megjátszik és minden sikerül. Nemsokára már saját autóján jár és a ház előtt legalább két-három percig tülköltetí a gépkocsi kürtjét.

— Hadd pukkadjanak a lakók — gondolja D. ur és csakugyan hódolatteljes köszöntés várja nap-nap után. A viceházmester már méltóságos urnak szólítja, a házmester pedig vezérigazgatónak címezi és *előre köszön neki!*...

Ha éjszaka jön haza, a sötét lépcsőházban vakitó reflekszszel világitanak sulyos brilliánsgyürüi. Hetenkint uj ruha, uj cipő. Három erőteljes, nagykoru fia mint titkár és hivatalnok szerepel. Szinte látszik rajtuk, hogy ha soká tart ez az iszonyatos jólét — megbetegszenek.

D. ur ez év februárjában érte el tetőpontját. Már két autója van, egész kis hadserege és minden ujján egy gyürü. Ebben az időben D. ur. egy *front házra alkuszik*. A VII. kerület egyik utcájában *hat egymás mellett lévő emeletes ház* megvételéről tárgyal. Azonban váratlanul megszakad a tárgyalás, mert D. ur, aki ugyan még magyarul sem tud és a premiert tendenciózusan prémiernek mondja — Páris felé indul.

— *A Páris!* Ha a Krausz Simlinek szabad, nekem is szabad! — felkiáltással vonatra ül és elindul a nagy frank-csatára.

Ami ezután történt, az inkább sürgönyökben bonyolódott le. A francia frank váratlanul visszaveri a bécsi siberoffenzivát és D. urral a pesti különitmény is elvérzik. Egyik sürgöny a másik után jelzi a nagy pusztulást. D. ur ujabb megerősitést kér. Fogy a muníció!... Végül csapatösszevonás — „minden elveszett" — és D. ur *Párisból egyenesen a Markó-utcába megy.*

*

Szelid, komoly tisztviselő a másik. Higgadt számító fajta, amelyik még a nagy hosszban sem hagyja el kisfizetéses állását a bankban. Délelőtt hivatalban van, közben telefonon leadja *feleinek megbizását*, délután már önálló üzleteket köt.

Napról-napra szaporodik az üzletfele, a cingár kis ember is kitágul a nagy lendületben s már káprázatos perspektivával széditi saját magát. Pedig még mindig csak *láncszem*, amelyik leginkább közvetit és sibol, de igy is lehet pénzt keresni. Sokkal többet, mint amennyit egy ilyen szük, kispolgári légkörben felnőtt ifju N. ur elbir.

Házasodni akar. Pompás házról, kocsiról, nagyéletről álmodik s menyasszonya *már igy ismeri meg*. Csakugyan, a szabónál egyszerre *hat ruhát* csináltat és a menyasszonyának drága, nehéz drágakövekkel diszitett karperecet küld. Minden nagy emociótól menten, sikerül

is ezt a jólétet stabilizálni és saját magával is elhitetni, hogy *itt már nem érheti baj* . . .

Megtörténik az eljegyzés is, Csendben, de nagyon előkelő keretek között. Csak drága és finom ételek; halk muzsika, halk cipők, exkluziv milliö. Minden, ami come il faut lehet ezen a szük Pesten.

A terv szerint kilép a bankból, „*önállósitja magát*" és megházasodik. A lány szüleinek is tetszik minden, annál inkább, mert ott egy fillér sincs a tarsolyban.

Most juliusban lett volna az esküvő, N. ur azonban *tegnap visszaküldte a jegygyürüt* és irt egy romantikus levelet a sorsról, amelyik most *bessz* formájában pusztit e földtekén és a bankhivatalnokot visszakényszeriti a bankba — két millióért. Ebből pedig nem lehet nagyvilági életet élni és házasodni 1924-ben Pesten a bessz fővárosában . . .

*

Ma *huszonkét éves*. Ez a legveszedelmesebb fajta. Már a forradalomban ismertem. Minden szerkesztőségbe, minden politikai pártba feljárt. Senki sem tudta, mit akar, hogy hivják. Csak ugy hempergett a nagy porondon, mint az augusztok a cirkuszban.

A forradalom után sibolt. Szacharint, selymet, salvarsant Bécsből — Pestre. A rendőrség többször lefogta, de mindig kiszabadult. Mikor azután már megismerték a detektivek, *uj terrénumot keresett*. Kiállt a *Szabadság-térre* és várt... Ez a várakozás — ma már megállapithatjuk — száz ember közül kilencvennyolcnak sikerült. B.-nek különösen. A kis pelyhes siheder mindenhol ott volt, ahol kiabáltak, vagy ahol kiabálni lehetett. 1923 végén már megbizásokat vállal, közvetit és autón jár. Otthon berendezkedik. Selyem tapétával boritja a falakat és minden rossz aktot és csendéletet megvásárol. Valóságos giccs-gyüjtő. Fotojt, szőnyeget, rossz regényt jó kötésben, függönyt, diszasztalt és hamis-nippet megvesz, — ha drága és ordit. A lakása már olyan, mint egy vásári mutatványosbódé. Ha soká nézi az ember, feltétlenül rosszul lesz.

Télen már minden pesti lokálban ismerik.

— Asztalt rezerváltunk — sugják bizalmasan a fülébe, mert ebben az időben már mindenki igazgató ur Pesten és nagy a konkurrencia.

Portás, pincér, tulajdonos, táncosnő és szivaros, csak az ő rendelkezését lesi. Hogy *mikor bolondul meg az igazgató ur*. Ilyenkor ugyanis pénzt osztogat és közben gyávázik. Nagyon duhaj, *de fizet*. . . A mulatóból rendszerint egyik legelőkelőbb pesti szállodába hajtat és egy-két napra itt bérel szobát. Azt mondja, szereti a levegővältozást.

1923 végén már nem köszön vissza az ismerőseinek. *Önálló irodája van!* Füredi-portál, lila lámpák, piros fotöj és a cukrosboltból átalakitott kuckóban egy öles tábla: „*B. igazgató*". A hivatalnokai — két fiu és egy gépirónő — reszketnek tőle, olyan goromba. „De gavallér, fizet, mint egy ur" — és ez mindent megmagyaráz.

Közben összevásárol, amit csak a köruti kirakatokban az ilyen kis igazgató uraknak kitesznek. A hozzátartozói komolyan félnek, hogy mit hoz meginl estére haza. . . Minden nap ujabb csomagot szállit, amelyikben ventilátortól kezdve összecsukható baldachinig és most érkezett párisi pijamáig minden szerepel. Már mozdulni sem lehet a lakásukban, mikor beüt — a bessz.

B. „gyenge kéz" olyan gyorsan letőzik, amilyen gyorsan befutott. A rendőrtisztviselő előtt *sir*, mikor felelősségre vonják. A szülei mindent eladnak, ami mozgatható. Persze sem a giccsekre, sem az összecsukható baldachinra nem akad vevő. És vajjon ki vesz ma nippet, vagy *diszkötésü* világtörténelmet? . . . Minden összeomlik B. körül. Emberről-emberhez fut segitségért, hogy az esetleges óvadékot lefizethesse. Nem sikerül. Közben szaporodnak a feljelentések: sikkasztás, csalás és már okiratHamisitás is . . . A mama sir, Manci nem mehet férjhez, mindent elkótyavetyélnek és Laci külföldre szökik. Most azt hiszem, kinn kommunista propagandát kezd.

Ezt még folytatni lehetne. *Balzac* uj „*Comédie humaine*"-t irhatna uj kilencvenhét kötettel. És még ezer-ezer csupa élő embert, sikoltó korképet.

(G. I.)